

Наша Слова

Газета выходзіць з сакавіка 1990 года

№ 45 (1092) 7 ЛІСТАПАДА 2012 г.

Навекі - у сэрцы народа

Шэраг мерапрыемстваў у сталіцы быў прысвечаны 130-годдзю з дня нараджэння Якуба Коласа.

У літаратурным доме-музеі паэта 2 лістапада адбылася навуковая канферэнцыя з удзелам мовазнаўцаў. Працягвае працаваць выстава мастацкіх твораў.

3 лістапада сябры Беларускага саюза пісьменнікаў, ТБМ імя Ф. Скарыны, жыхары горада ўскладалі кветкі на вайсковых могілках на вул. Даўгабродскай і ў цэнтры горада.

Ушанаваць памяць песьняра на плошчу Якуба Коласа прыйшлі родныя паэта на чале з яго сынам Міхасём Канстанцінавічам Міцкевічам, кандыдатам тэхнічных навук. Госьці памятных дзён з павагай і цікавасцю распыталі Міхася Канстанцінавіча, як сведку жыцця і творчага шляху беларускага класіка, імкнуліся да яго дакранацца. Яго выдатная памяць захавала сотні вершаў бацькі.

Яго ўлюбёным творам з'яўляецца паэма "Сымон-музыка". Сын спадара Міхася выкладае беларускую мову, унучка працуе ў музеі. Праўнучка Ліля паклала кветачкі да падножжа манумента прадзеда.

Якубу Коласу даводзілася перанесці ў жыцці шмат выпрабаванняў, але ён стойка трымаў і не здаваўся.

У гутарцы з пісьменнікамі і наведвальнікамі плошчы,

прыгадваючы пасляваенны падзеі, сп. Міхась Міцкевіч прачытаў верш Я. Коласа "Топаль".

Каля дома сябра Коласа Янкі Купалы расла грузная і гузастая таполя, гадоў за сто. Высаджваючы кветкі Янка засцерагаўся, як бы ні ўпала на іх дрэва ў час навальніцы.

І вось - у часы навалы, у вайну быў разбураны агарод, згарэла хата, загінуў сам лірык.

Калі Колас вярнуўся ў Менск, яго ўразіла стойкае дрэва, якое непахісна ўзвышалася над былой сядзібай сябра. "А топаль - волат, сіраціна. Стаіць на варце папалішча. Ды горад

мы з руінаў узнімем", -

пісаў усхваляваны Колас.

*Узнікне песня зноў над краем,
І песьняра святое імя,
Навекі ў сэрцы захаваем!"*

Жыццясцвярдзальныя радкі коласаўскай паэзіі і сёння надаюць моцы як яго родным, так і чытачам, якія ўдумліва перагортаюць старонкі ягоных твораў.

"Мова - важнейшы элемент нацыянальнай формы, не ведаючы яе, не карыстаючыся ёю, ні мастак, ні кампазітар не здолеюць авалодаць усімі духоўнымі багаццямі народа, - пісаў Якуб Колас у 1956 годзе. - ... На мой погляд, далейшае развіццё культуры рэспублікі вельмі многа праіграе і, скажам проста, стаіць перад сур'ёзнай пагрозай іменна ад недастатковай увагі да роднай мовы. Установы сталіцы вывелі з абыходку беларускую мову: на ёй не вядзецца перапіска, на ёй не гавораць з наведвальнікамі, у гарадах няма беларускіх шыльд і надпісаў, мала беларускіх афіш і плакатаў..."

*Э. Дзвінская,
Фота аўтара.*

На здымках:

1. Міхась Міцкевіч у атачэнні родных і ўдзельнікаў свята
2. Пісьменнік Ул. Содаль з Міхасём Міцкевічам.

125 гадоў з дня нараджэння Цішкі Гартнага

Гартны Цішка (сапр. Жылуновіч Зміцер), нарадзіўся 04.11.1887 г. у гарадскім пасёлку Капыль Менскай вобласці ў сялянскай сям'і.

У 1905 г. скончыў двухкласную навучальню ў Капылі. Працаваў у гарбарнай майстэрні. Прымаў удзел у рэвалюцыйных падзеях 1905-1907 гг. У пошуках працы аб'ехаў Беларусь, Украіну і Летува. У 1910 і 1911 гг. прыязджаў у Капыль і браў удзел у рабоце мясцовай арганізацыі РСДРП, у выданні рукапісных часопісаў. У траўні 1913 г. пачаў пра-

1919 г. - выпускаючы рэдактар і сакратар газеты "Красная зоря" (Харкаў), а з чэрвеня 1919 г. - палітработнік у штабе 14-й арміі, Працаваў рэдактарам газеты "Савецкая Беларусь", часопіса "Польмя", дырэктарам Дзяржаўнага выдавецтва БССР і Дзяржаўнага архіва БССР, загадчыкам Галоўна-мастацтва і намеснікам народнага камісара асветы БССР. Быў сябрам Інбелкульту (Інстытута беларускай культуры), а ў 1928 г. абраны акадэмікам АН БССР. Працаваў у Інстытуце гісторыі і загадваў выда-

ні працы і змагання" (Берлін, 1922), "Урачыстасць" (1925). У 1967 г. выйшлі "Вершы".

Актыўна выступаў як празаік. Аўтар кніг апавяданняў "Трэскі на хвалях" (1924), "Прысады" (апавяданні і п'есы, 1927), "Гаспадар" (1930), "Гоман зарніц" (1932), "Наступ на горны" (апавяданні, нарысы і вершы, 1932), апавесцей "На новым месцы" (1930), "Зялёны шум" (1931), рамана "Сокі цаліны" (ч. I-III, 1922-1930). У 1929-1932 гг. выйшаў Збор твораў у 4 тамах, у 1987-1989 гг. - тры тамы Збору твораў у 4 тамах. У 1926 і 1962 гг. - "Выбраныя апавяданні", у 1978 г. - кніга выбраных апавяданняў "Насустрэч сонцу".

Аўтар драм "Хвалі жыцця" (1918), "Сацыялістка" (1924), "Дзве сілы" (1927), зборніка літаратурна-крытычных артыкулаў "Узгоркі і нізіны" (1928), крытыка-біяграфічнага нарыса "Янка Купала-пясняр вызвалення" ("Янка Купала ў літаратурнай крытыцы", 1928).

Пераклаў на беларускую мову рамана А. Фадзеева "Апошні з удэг" (1932).

(Пра Ц. Гартнага чытайце на ст. 3.)

цаваць на заводзе "Вулкан" у Пецярбурзе. Газета "Правда" ў 1912-1913 гг. змясціла шэраг яго вершаў і нарыс пра гарбароў. Быў сябрам рабочага культурна-асветнага таварыства "Знанне". У 1914 г. перайшоў працаваць на завод "Айваз". Вёў у Петраградзе прапагандыстскую і арганізацыйную работу сярод бежанцаў-беларусаў. Пасля Кастрычніка - сакратар Беларускага нацыянальнага камісарыяту пры ўрадзе РСФСР, рэдактар газеты "Дзянніца". З дня ўтварэння БССР (01.01.1919) да 03.02.1919 г. быў старшынём Часовага рабоча-сялянскага Савецкага ўраду Беларусі. З сакавіка

вештвам АН БССР. Быў сябрам ЦВК БССР (1920-1931). 15.11.1936 г. арыштаваны. Падчас знаходжання ў турме, быў абвешчаны псіхічна хворым, у сувязі з чым пераведзены ў Магілёўскую псіхіятрычную лячэбніцу, дзе памёр (па іншых звестках - скончыў жыццё самагубствам). 15.10.1955 г. рэабілітаваны ў грамадска-прававых адносінах, у 1988 г. адбылася поўная палітычная рэабілітацыя. Акадэмік АН БССР. Сябра СП СССР з 1934 г.

Памёр 11.04.1937.

Літаратурную дзейнасць пачаў у 1908 г. на старонках "Нашай нівы". Выдаў зборнікі паэзіі "Песні" (1913), "Пес-

Мастацкі канверт, выпушчаны "Белпоштай" да 130-годдзя Якуба Коласа

З Якубам Коласам па жыцці

"Не сядзіцца ў хаце
хлопчыку малому..."
Словы першай кніжкі
ў сэрцы заляглі.
З той пары лічуся
з Коласам знаёмым,
песняром, адданым
роднае зямлі.

"Першыя зерняткі"

А кніжкай, па якой я вучыўся чытаць у другой палове 30-х гадоў, былі "Першыя зерняткі. Беларуская граматыка для хатняга навучання". На тытульным лісце значылася: "Вільня, 1936 год. Выданне Язэпа Малецкага". Менавіта ў раздзеле "Чытанка для дзяцей" і быў змешчаны верш "Зімовыя забавы". Праўда, без подпісу аўтара. Але наш бацька, настаўнік па прафесіі, заўзяты беларусіст, добра ведаў нашу паэзію і растлумачыў: "Гэты ўрываек на чатыры слупкі - толькі частка вялікага верша Якуба Коласа "На рэчцы зімою".

Прачытанае настолькі спадабалася, што мы ўсе пяцёра дзяцей вывучылі вершык на памяць. Нават я, самы малодшы, шапялявіў услед за старэйшымі Коласаўскія радкі.

У "Першых зернятках" (а не "зьярнятках", як цяпер значыцца ў літаратуры, - назву ж зборніка змяніць нельга) на 96-ці старонках змешчана шмат вершаў Янкі Купалы, Міхася Машары, Цішкі Гартнага, Уладзіслава Галубка, Янкі Журбы, Максіма Танка і некаторых іншых беларускіх паэтаў. Але больш за ўсё адведзена месца Якубу Коласу, які так вобразна апяваў наш родны край, асабліва самотнае жыццё сялянства. Вывучаючы Коласа, можна заўважыць, што ў будучым асобныя радкі альбо перарабіліся, альбо замяніліся ў іх словы. Напрыклад, у вершы "Зіма" "іней" заменены на "шэрань", замест слоў "поле анямела", "і схілісь лозы" - "амярцвелі лозы". У вершы "Чыгунка" слова "стройна" заменены на "роўна": "Роўна рэйкі ляглі". Яшчэ раз пераконваешся ў тым, што Канстанцін Міхайлавіч заўсёды пільна працаваў над паэтычным словам.

Якуб Колас у Беластоку

Час ішоў. Міжнародны падзеі мяняліся, а ў нашай сям'і бібліятэка ўсё папаўнялася і папаўнялася творами народнага песняра. Не выключэннем быў і 1939 год, калі наш бацька Флор Данатавіч Манцэвіч 29 кастрычніка выступіў у Беластоку з дакладам аб уваходжанні Заходняй Беларусі ў склад БССР. Менавіта там ён і пазнаёміўся з народнымі паэтамі Беларусі Янкам Купалам і Якубам Коласам, якіх запрасілі на сход у якасці ганаровых гасцей. Іх нават выбралі ў прэзідыум. У той жа дзень Колас з высокай трыбуны прагавіў толькі што напісаны верш "Наперад! Да дня 28.10.1939 г.":

Збіты кайданы чорнае ночы,
Сцёрты старыя скрыжалі.
Смела наперад,
люд наш рабочы,

Беларускія літаратары ў 1939 г.

К ішчасцю ў шырокія далі.
Выкуем долю ўласнай рукою,
Ласкі нам панскай не трэба...
Згодай народаў,

дружбаю святою
Возьмем зямлю мы і неба.

У першыя ж дні акупацыі нямецка-фашысцкія захопнікі расстралялі нашага бацьку. Але словы пра Купалу і Коласа, якія я чуў ад яго ў раннім дзяцінстве, усё жывуць у маёй памяці.

70-гадовы юбілей паэта

Люблю пагартаць старонкі ўласнага дзённіка юначых гадоў, дзе час ад часу сустракаецца імя Канстанціна Міхайлавіча Міцкевіча (Якуба Коласа). Асабліваю ўвагу я звярнуў на дні, калі грамадскасць Беларусі (аж не верыцца - 60 гадоў таму!) адзначала чарговую юбілей народнага паэта. Газеты стракацелі публікацыямі на важную тэму. Паведамлялася пра тое, што за выдатныя заслугі ў развіцці савецкай мастацкай літаратуры і ў сувязі з 70-годдзем з дня нараджэння Прэзідыум Вярхоўнага Савета СССР узнагародзіў Якуба Коласа ордэнам Леніна. 11 лістапада адбылася сесія АН БССР, прысвечаная юбілею Якуба Коласа, а 15 лістапада - агульнанарадавы юбілейны вечар. Паміж гэтымі дзвюма важнымі падзеямі, 13 лістапада, прайшоў урачысты сход студэнтаў і прафесарска-выкладчыцкага складу БДУ імя Леніна і Менскага педінстытута. І адбываўся ён у глядзельнай зале педінстытута, бо ў нас быў толькі маленькі клуб.

Як хацелася мне трапіць на вечар! Але як? Выручыў дружкаўскі аддзяленні беларускай мовы і літаратуры нашага філфака, пры якім існавала аддзяленне журналістыкі, Віктар Несцяровіч. А з ім я пасябраваў адразу, спяваючы ва

Савецкая марка да 75-годдзя Я. Коласа

ўніверсітэцкім хоры. Стаялі побач. Тэнары.

- Пойдем да Ніла Гілевіча, - сказаў Віктар. - Ён мой добры сябра. Вучымся разам. І яго ўжо ведаюць у Саюзе пісьменнікаў як таленавітага пачатковца.

- Добра, хлопцы! - пачухаў патыліцу Ніл. - Мне ўжо далі два запрашальныя білеты. Паспрабую яшчэ парачку вымаляць.

І "вымаляў".

Вывучаю прэзідыум

І вось я са сваім сябрам (дарэчы, з яго братам, Паўлам Несцяровічам, доўгі час працаваў у Бярэзінскай райгазете) сяджу на ўрачыстым сходзе. Я яшчэ амаль нікога з пісьменнікаў у твар не ведаў, а Віктар, таксама паэт-пачатковец, пераважна праз Ніла Гілевіча за год вучобы ўжо змог сустрэцца з многімі паэтамі і празаікамі. І гэты Несцяровіч лічыў за вялікі гонар. Ён шэптам кажа, звяртаючыся да мяне:

- З членаў прэзідыума ты, бадай што, ведаеш толькі Якуба Коласа і нашага прафесара Івана Васілевіча Гутарава. З дакладам выступае Юліян Сяргеевіч Пшыркоў. Таксама ў нас выкладае. І нездарма яму далі такое адказнае даручэнне: летас ён выдаў даследаванне, якое так і называецца - "Якуб Колас. Жыццё і творчасць". У прэзідыуме сядзяць Максім Лужанін, Пятро Прыходзька, Эдзі Агняцвет.

Са словамі прывітання выступалі пяцікурснік філфака БДУ, малады паэт Алег Лойка, Іван Васілевіч Гутараў, якога мы так глыбока паважалі за яго гуманізм, высокае майстэрства чытання лекцый. Іван Васілевіч настолькі эмацыйна, без паперкі гаварыў, што зала неаднаразова адказвала яму аваяцый. І не выпадкова: Гутараў у 1928 годзе скончыў літаратурна-лінгвістычнае аддзяленне педфака Белдзяржуніверсітэта, дзе Канстанцін Міхайлавіч выкладаў методыку роднай мовы.

- Усё, чаму Вы нас вучылі, - звяртаючыся да віноўніка ўрачыстасці, гаварыў Гутараў, - я стараюся данесці да студэнтаў нашых дзён.

Эдзі Агняцвет, Пятро Прыходзька, Міхась Калачынскі і Ніл Гілевіч прагавілі свае вершы, прысвечаныя юбілею. Самае вялікае ўражанне зрабіў на нас (па рэакцыі залы было бачна) Ніл Гілевіч, які з даціпным гумарам праекламаваў свой верш-перапеў (ці як

яго назваць) на твор Якуба Коласа "Асадзі назад!". Нідзе герою-бедалагу не давалі дарогі. І калі яго саджалі за краты, пачулася распараджэнне: "Даць яму ўпярод!". І толькі пасля Кастрычніцкай рэвалюцыі для нашага героя адкрылася шырокая дарога ў жыццё - рабіў вяршаваную выснову малады аўтар.

Колас не стрымаўся. Ён, які да гэтага часу, здавалася, сядзеў панурым, падышоў да Ніла і па-бацькоўску абняў яго.

Прыгадваючы гэты эпізод, Ніл Сымонавіч на сустрэчы з бярэзінцамі 24 сакавіка 1985 года ў раённым ДOME культуры сказаў: "Я не спадзяваўся на такую глыбокую падзяку ад народнага паэта".

А цяпер Ніл Гілевіч сам з'яўляецца народным паэтам і смела працягвае традыцыі Якуба Коласа.

Запавет моладзі

Выступаючы са словам у адказ, юбіляр звярнуў увагу "студэнтаў і студэнткаў" на "тры бяспечныя дары":

"Першы дар - ваша моладасць, сіла, жыццяраданасць. Другі дар - прасторныя шырокія дарогі ў жыццё... Трэці ваш дар - сённяшняе яшчэ няма ў вас, але ён павінны быць, яго вы абавязаны здабыць - вашу чэснасць, прычэповай, адданай працай на славу нашай сацыялістычнай Радзімы, партыі і народа".

Якуб Колас даў нам завет ісці ў нагу з часам, не адставаць, апрадэжваць яго.

У будучым мне пашэнціла сустракацца з Максімам Танкам і Янкам Брыльм, Максімам Лужанінам і Аркадзем Куляшовым, Пятром Глебкам і Петрусём Броўкам, з многімі іншымі вядомымі пісьменнікамі. Іван Навуменка і Алесь Адамовіч чыталі ў нас лекцыі. Але вечар, прысвечаны 70-годдзю Якуба Коласа, займае ў маім жыцці выключнае месца.

Якуб Колас страляе сатырай

Ніколі не стамляюся перачытваць Якуба Коласа. Некаторыя творы, як, напрыклад, апавяданне вершам "Як Янка забагацеў", актуальныя і сёння. Тут стрэлы сатыры трапляюць у тых, хто за людскія грошы хоча нажыцца і нажываецца. Янка цераз святога Юрая атрымаў адказ ад Бога, чаму ён такі бедны. Бог перадаў цераз Юрая:

Таму Янка і гале,
Што па праўдзе жыць уме.
Калі ж хоча быць багаты,
Скінуць зрэб'е сваё, латы,
Няхай круціць і шальмуе
Ды аб праўдзе не сумуе.

Янка пачаў "круціць, шальмаваць" і хутка разбагацеў. Ці ж не так і многія нашы сучаснікі дабіваюцца багатыя.

Барыс МАНЦЭВІЧ,
член Беларускага саюза
журналістаў
з 1958 года.
("Рэгіянальная газета").

Кветкі і знічкі - Якубу Коласу

Апоўдні 3 лістапада ў Менску на Вайсковых могілках ля помніка Якубу Коласу адбылося грамадскае ўшанаванне 130-годдзя народнага паэта.

Людзі ўсклалі кветкі на ягоную магілу, запалілі знічкі сваім талентам на ўсю моц. Пра гэта гаварылі амаль усе выступоўцы.

Калі невялікая грамада з кветкамі і свечкамі наблізілася да манумента, што ўзвышаецца над магілай класіка беларускай літаратуры, восенскае неба, з якога напярэдадні ліў дождж, выяснілася. І прысутныя ўбачылі ў гэтым асаблівы знак. Гаворыць паэт Васіль Зуёнак:

- Сёння сонца падаравала Якубу Коласу такі дзень недарэмна, бо ўславіў ён і гэтую зямлю, і гэтае сонца і ўславіў той шлях, па якім мы павінны ісці, не забывацца пра яго, памятаць, якімі шляхамі ішлі

нашы дзяды і прадзеда. Якуб Колас будзе асвятляць шляхі гэтыя новым і новым пакаленням.

Шлях самога песняра быў такі ж няпросты, як і шлях народа, дух якога ён выказаў сваім талентам на ўсю моц. Пра гэта гаварылі амаль усе выступоўцы.

Старшыня Саюза беларускіх пісьменнікаў Барыс Пятровіч:

- На яго шляху было і дзве вайны, і рэпрэсіі 30-х, 40-х, 50-х гадоў. Якуб Колас - адзін з першых беларусаў, які пацярпеў і прайшоў праз турму за сваю беларускасць. Праз усё жыццё ён пранёс любоў да роднай зямлі, да роднай мовы. І ў свой апошні дзень ён напісаў ліст у ЦК КПБ у абарону беларускай мовы. Годны ўчынак. Годнае жыццё.

Прэс-служба СБП.

Вечар памяці рэпрэсаваных

- Семдзясят пяць гадоў таму здарылася трагедыя, аналагаў якой у сусветнай гісторыі няма. - 3 гэтых слоў Алеся Пашкевіча, намесніка старшыні ГА "Саюз беларускіх пісьменнікаў" пачалася вечарына памяці забітых, закатаваных, несправядліва асуджаных у 30-я гады мінулага стагоддзя прадстаўнікоў беларускай інтэлігенцыі. Найстарэйшае пісьменніца аб'яднанне Беларусі выступіла арганізатарам імпрэзы, якая прайшла 30 кастрычніка ў менскай галерэі "У".

Ноч з 29 на 30 кастрычніка 1937 года ў беларускай гісторыі вядомая расстрэлам у Менску найвялікшай дакументальна пацверджанай колькасці людзей, якія складалі нацыянальную эліту свайго часу. Даследчыкі кажуць пра 103 забітых, сярод якіх пісьменнікі, навукоўцы, дзяржаўныя дзеячы.

Вядоўца вечарыны, паэт Сяргей Законнікаў, адзначыў, што ў гады сталінскіх рэпрэсій была знішчана найлепшая частка грамадства, не толькі пісьменнікі, але і святары, настаўнікі, лекар, сялянства, самае ініцыятыўнае, прадпрымальнае. Той залаты генафонд, які мог бы перадаць свой патэнцыял нашчадкам.

Першай з выступоўцаў слова ўзяла спадарыня Мая Кляшторная: "Перад вамі юбілей. Год нараджэння і год знішчэння бацькі - 1937".

Паэт Тодар Кляшторны быў сярод двух дзясяткаў беларускіх літаратараў, якія склалі свае галовы ў турме НКУС семдзясят пяць гадоў таму.

Гэта пра яго напіша сябар, які выжыве: "Дзіця, усімі думкамі чысты", і будзе разважаць, за што павялі на смерць паэта, які нікога не пракрыўдзіў у жыцці.

Пра свае дзіцячыя гады Мая Кляшторная згадала:

- Кожны дзіцёнак, які бегаў на вуліцы, на пытанне "А дзе твой тата?", мог адказаць: "У турме". Слова "тата" было незразумелае, бацькоў мы не ведалі".

Маленства спадарыня Мая Тодараўна правяла ў Казахстане, дзе адбывала 10 гадоў яе маці.

- Калі пасля трапілі ў Сібір, мама ўсё дзіўлялася, чаму бацька нас не шукае, і толькі потым даведлася, што "приговор приведен в исполнение".

Акадэмік Радзім Гаўрылавіч Гарэцкі, пляменнік расстралянага ў тым жа 1937-м класіка беларускай літаратуры Максіма Гарэцкага, расказаў, як цудам застаўся жывы яго бацька Гаўрыла Гарэцкі, навуковец, адзін з заснавальнікаў Беларускай акадэміі навук. Сталін, падпісваючы расстрэльны спіс, пацікавіўся ўзростам хлопца і, даведаўшыся, што таму яшчэ няма трыццаці, выкрасліў таго са спісу. Замест кулі ў патыліцу Гаўрыла Гарэцкі атрымаў 10

гадоў у Салавецкім лагеры асаблівага прызначэння.

- Памятаю, як убачыў бацьку, няголенага, худага, ногі апухлыя. Яму на нас сорамна глядзець, і мы ў жудасці. І гэты ўспамін пяць маё сэрца калёным жалезам.

Таксама бралі слова пісьменнікі і даследчыкі тэмы сталінскіх рэпрэсій Леанід Маракіў, паэт Анатоля Вярыцкі, які расказаў пра сваё знаёмства з Майяй Кляшторнай і пачытаў вершы, прысвечаныя рэпрэсаваным.

Паэт, літаратуразнаўца, даследчык літаратуры 20-30-х гадоў Віктар Жыбуль прынёс на імпрэзу кніжку са сваёй хатняй бібліятэкі - "Жаніцьбу Фігара" Бамаршэ. Кніжка нібыта вясялая, але глядзець на яе не вельмі весела. Год выдання - 1936. Пераклад Алеся Дудара, рэдактар - Платон Галавач. Абодва расстраляныя ўначы з 29 на 30 кастрычніка 1937".

- Кажуць, што памерлыя працягваюць жыць у творах, але разам з аўтарамі былі вынішчаны і творы, якія кан-

фіскаўваліся. Таксама шмат іх згарэла падчас вайны, - адзначыў Віктар Жыбуль і расказаў, што інтэлектуалы 30-х не маглі не разважаць пра мэту рэпрэсій. Напрыклад, літаратуразнаўца Фёдар Купцэвіч бачыў яго ў "Падразанні росту беларусаў як нацыі".

На вечарыне памяці прагучала яшчэ нямала страшных, важных і цікавых гісторыяў, якіх было нямала ўрадженцаў Заходняй Беларусі.

Напрыканцы выступілі гісторыкі Анатоля Сідарэвіч і Ігар Кузняцоў, які паведаміў пра знішчэнне невядомымі ў Курапатах памятнага знака афіцэрам польскай арміі, забітым у пачатку 40-х XX ст. сярод якіх было нямала ўрадженцаў Заходняй Беларусі.

Свой выступ Кузняцоў завершыў наступнымі словамі:

- Хацелася б, каб у памяць пра расстраляных мы перасталі дзіліць, хто зрабіў болей для Курапатаў. Каб мы самі не ператварыліся ў тых, хто чыніць такое.

Прэсавая служба СБП.

У Фрунзенскай раённай арганізацыі г. Менска

26 кастрычніка 2012 года ў сядзібе ТБМ адбыўся сход Фрунзенскай раённай арганізацыі г. Менска. Усяго сабралася 12 чалавек. Сярод іх актывісты арганізацыі: Валянціна Раманцэвіч, Барыс Мускі, Аляксей Лапенка, Генадзь Кажамякі, Павел Чайкоўскі, Мікола Васільчанка і іншыя. Перад прысутнымі выступіў вядомы скульптар Генік Лойка, які расказаў аб сітуацыі вакол навучання сваіх дзяцей у беларускамоўнай гімназіі № 4, якое вядзецца на розных мовах.

Сябры Фрунзенскай раённай арганізацыі далі свае парады спадару скульптару! Пасля са змястоўным выступам слова ўзяў старшыня арганізацыі Аляксей Віктаравіч Чэчат. Ён адзначыў, што на ўліку ў арганізацыі зараз 580 чалавек, але не ўсе плацяць складкі і падпісваюцца на штоднёвік "Наша слова".

Было адзначана, што з 1 студзеня 2012 г. Рада ТБМ устанавіла наступныя памеры сяброўскіх складак:

- 25000 рублёў у год - працоўны;
- 10000 рублёў у год - пенсіянеры;
- 7000 рублёў у год - беспрацоўны;
- 5000 рублёў у год - студэнты;
- 3000 рублёў у год -

школьнікі.

Была адзначана станоўчая і адмоўная дзейнасць асобных суполак Фрунзенскай арганізацыі! Станоўча была адзначана дзейнасць суполкі ТБМ бібліятэкі імя Ф. Багушэвіча, якая налічвае 4 чалавекі. Тут адбываюцца творчыя мерапрыемствы. Выступаў у гэту восень славуты пісьменнік Анатоля Бутэвіч. Адбываюцца сустрэчы з мастакамі, паэтамі, літаратарамі.

14 лістапада кіраўніцтва бібліятэкі збіраецца запрасіць з выступам славутага барда Алеся Камоцкага з канцэрта... Была распаведзена сітуацыя ў Лінгвагуманітарным каледжы, дзе на ўліку 29 сяброў ТБМ. У бібліятэцы навучальнай установы толькі 8% адсоткаў кніг - на беларускай мове. Бібліятэка не вылічвае часопіс "Роднае слова", "ЛіМ", "Польмя", "Малодосць", а таксама незалежныя выданні "Наша слова", "Нашу ніву", "Краязнаўчую газету" і іншыя. Адзінае выданне, якое вылічвае на мове гэтая ўстанова "Настаўніцкая газета", што выклікае цяжкасці пры вывучэнні беларускай мовы і літаратуры.

Трэба адзначыць адмоўнай справай самаклікаццю суполкі ТБМ школы № 193 і засведчыць станоўчы факт, што 1/3 новых сяброў ТБМ у Менскай гарадской

арганізацыі - ад Фрунзенскай раённай арганізацыі! Але людзі губляюцца, не плацяць складкі!

Аднак арганізацыя трымаецца на сваіх актывістах, якія робяць ахвяраванні. Гэта Мікола Бамбіза, Павел Чайкоўскі, Анатоля Чачотка, Валянціна Раманцэвіч і іншыя...

Спісы ахвярадаўцаў рэгулярна друкуюцца ў штоднёвіку "Наша слова"

Трэба адзначыць, што ў змянінныя месяцы павялічваюцца камунальныя выплаты. Ахвяраванню хапае толькі на 3-4 месяцы, астатнія грошы - гэта складкі. Патрэбны сродкі на працу ксеракса, паперу, канверты.

Аляксей Віктаравіч Чэчат адзначыў, што кіраўніцтва ТБМ (Алег Трусаў, Алена Анісім) заўсёды дапамагаюць слушнымі парадамі. Таксама дапамагае Рада ТБМ, якая налічвае 52 чалавекі (сярод іх славуты літаратары і навукоўцы) і збіраецца некалькі разоў на год! Сакратарыят з 12 чалавек прымае новых сяброў ТБМ. Прысутныя станоўча аднесліся да выступу спадара Чэчата Алеся Віктаравіча і пажадалі яму далейшых поспехаў на ніве адраджэння беларускай мовы ў Фрунзенскім раёне беларускай сталіцы!

Аляксей Шалахоўскі, гісторык, журналіст.

Кніга пра тое, як выгадаваць дзіця беларускамоўным, разышлася за два дні

У дзяржаўным выдавецтве "Мастацкая літаратура" выйшла чытанка для дзяцей "Азбукоўнік і лічылка", укладзеная Зосія Куставай і аформленая мастаком Уладзімірам Пашчасцевым. Выдавецтва "Мастацкая літаратура" характарызуе сваё выданне, як "доўгачаканае і ўнікальнае, апрабаванае дашкольнымі ўстановамі краіны".

Як расказалі ў выдавецтве, кніга выйшла ў пачатку кастрычніка, у продаж паступіла ў пачатку мінулага тыдня і ўжо амаль прададзена. Большую частку выкупілі бібліятэкі ў рэгіёнах, у кнігарні пайшла нязначная частка з 2000 накладу - усяго 150 асобнікаў.

Укладальніца Зосія Кустава тлумачыць поспех кнігі тым, што такой літаратуры ў Беларусі мала. "Фактычна, я зрабіла альтэрнатыву традыцыйнаму буквару. Я хацела якіх было нямала ўрадженцаў Заходняй Беларусі. Свой выступ Кузняцоў завершыў наступнымі словамі: - Хацелася б, каб у памяць пра расстраляных мы перасталі дзіліць, хто зрабіў болей для Курапатаў. Каб мы самі не ператварыліся ў тых, хто чыніць такое.

Зосія Кустава кажа, што пачала працаваць над кнігай яшчэ тады, калі падрасла яе дачка Валярына. Фактычна, рабіла гэтую кніжку для яе. Аўтарам канцэпцыі яна называе сваю маму -

Валянціну Салаўёву.

Што адметнага ў кнізе?

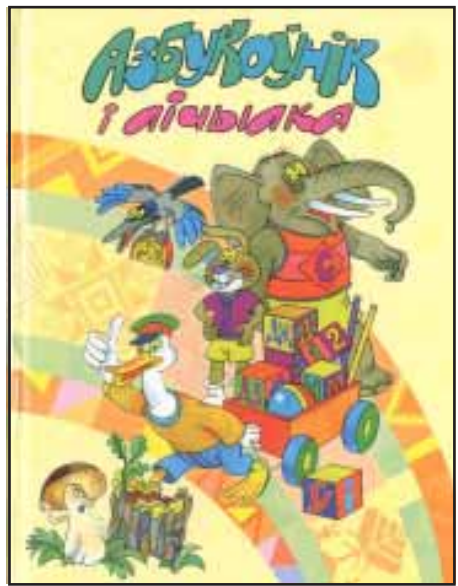
- Я запрашаю да знаёмства з кожнай літарай, кожнай лічбай з дапамогай аўтарскага тэксту. Некаторыя тэксты пісаліся адмыслова на замову, напрыклад, тэкст Міколы Маляўкі, - расказвае ўкладальніца.

Кніга не толькі знаёміць дзіця з літарамі і лічбамі, але і вучыць іх зыквету.

- Я прыдумала такі раздзел - "Куфар ветлівасці і дабрыні". Нашых дзяцей трэба вучыць таму, як паводзіць сябе з дарослымі, напрыклад, у нашых аўтараў ёсць такія творы, і я іх выкарыстоўваю.

"Кучок бабулі Усціні" знаёміць дзіця з прыказкамі вуснай народнай творчасці.

- Мяне выходзіла бабуля Усціні і я прысвяціла ёй раздзел у кнізе. Усё пачынаецца з калыханкі. Хто заспявае яе вам у маленстве, на якой мове - з гэтага пачынаецца

дзіця. Народная творчасць - наша аснова.

У кнізе багата казак. Укладальніца кажа, што адбірае акаратныя казкі, якія вучаць дзяцей.

Зосія Кустава асабліва падкрэслівае, што чытанка заклікае не толькі выходзіць у будучы інтэлектуалаў, але найперш гадаваць беларусаў.

Знайскі "Азбукоўнік і лічылка" можна ў крамах "Белкнігі", а таксама замовіць па тэлефоне выдавецтва - (017) 203-58-09 (разлік безнаўнёна).

Наша кар.

